

השותפים הטבעיים והשכלתם

דן בן-דוד

שאלה לבחורים שמתכוונים להצביע באפריל הקרוב: לנוכח סירובן של מפלגות מהשמאל והימין לשבת ביחד בממשלה, מי הם "השותפים הטבעיים" שהן תעדפנה, ובאיזה מחיר? מיוני 1977 ועד אפריל 2019, המפלגות החרדיות נמצאות – בהרכב כזה או אחר – בכל ממשלות ישראל מלבד שתיים (כ-39 שנים מתוך ה-42). המחיר קצר הטווח נמוך: שקט בחזית השלום/שטחים. המחיר ארוך הטווח סופני, להם ולנו, אם לא נתעשת מבעוד מועד.

המדינה היחידה בעולם המפותח שמאפשרת להורים למנוע מילדיהם את זכות היסוד ללימודי ליבה היא ישראל. כמעט כל הבנים החרדים אינם לומדים ליבה אחרי כיתה ח', ומה שלומדים עד כיתה ח' חלקי למדי (בלי מדע, בלי אנגלית ומתמטיקה ברמה ירודה מאוד).

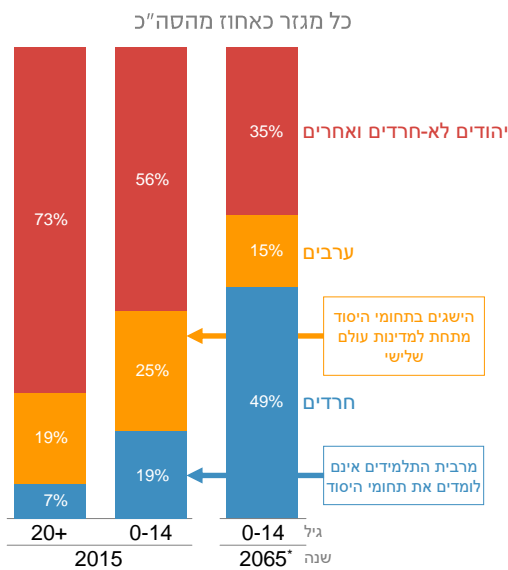
זו הרי מדינה של קיצורי דרך ועיגולי פינות. במקום להתעקש שהילדים החרדים ילמדו את מה שהם צריכים לדעת כילדים, התשובה שלנו היא לסדר להם מכללות לפי דרישותיהם – והרמה לא חשובה. על פניו, מדובר בהצלחה מסחררת: מספר הסטודנטים החרדים עלה מ-4,000 ב-2009 לכמעט 10,000 היום.

אך כשלומדים מעט, יודעים מעט. לשיעורי הנשירה הגבוהים של החרדים מהמסלול האקדמי אין אחר. מאז 2004, לא חל כל שינוי בשיעור של בעלי התואר האקדמי בקרב גברים חרדים בגילאי העבודה העיקריים (כן ניכר שיפור קל בקרב נשים חרדיות בשלוש השנים האחרונות). שיעור החרדים בעלי התואר האקדמאי בארה"ב – שם אסור לחמוק מלימודי ליבה – הוא כפול מהשיעור בישראל. אפשר להיות רב חרדי וללמוד באוניברסיטה רצינית (על הרבי מלובביץ' שמעתם?).

שיעורי הילודה בקרב החרדים, שירדו לאחר הקיצוץ הגדול בקצבאות בתחילת שנות האלפיים, עולה בעקביות במשך עשור וחצה את הממוצע של 7 ילדים לאשה חרדית. את המהירות שבה מתחוללים בישראל שינויים דמוגרפיים ניתן לראות בתרשים. 7% מהבוגרים ו-19% מהילדים היום הם חרדים. לפי הלמ"ס, בעוד שני דורות כמחצית מהילדים בישראל יהיו חרדים. אם קשה לנבחרינו להקים היום ממשלה בלעדיהם, האם מישהו חושב שבעתיד זה יהיה יותר קל לעשות זאת ולשנות את כיוון המדיניות?

ב-2017 שילמו 20% מהאוכלוסייה 92% מתקבולי מס ההכנסה לעומת 83% בשנת 2000. לנוכח השילוב בין השינויים הדמוגרפיים המהירים ורמות ההשכלה הנמוכות, כדאי שכל בוחר ישאל את נציגיו: אם החרדים לא יזכו לאלתר בהשכלה ברמה שמקובלת בעולם הראשון, מי יחזיק כאן מדינה כשהם יגדלו – ומה אתם מתכוונים לעשות בקשר לזה החל מאפריל?

השינויים הדמוגרפיים בישראל

* תחזית אמצע.

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה